

fri for Tiende, var den, at Herremændene lovede at inddrivé Tienden hos Bønderne. Nu er det Arbejde i hvert Fald ophørt, enhver Bonde indbetaler selv sin Tiende, og derfor kunde man ogsaa med Rette forlange, at de tiendefri Jorder skulle tage Del i denne Byrde ligesom før. Det er den eneste Vej, jeg kunde tænke mig, man ellers kunde gaa, men jeg tror ikke, at den højtærede Finansminister tænker paa at gaa den Vej. Saa er der sandelig ingen anden Vej at gaa end til Statskassen, som er alles Kasse. Det er efter min Mening, saa retfærdigt, som tænkes kan, at naar man forlanger, at Hartkornet skal have en Lettelse, maa de, der svare indirekte Skatter til Staten, tage Del i den Byrde, som hidtil særlig har hvilet paa Hartkornet ved den direkte Beskatning. Det, synes jeg, er den eneste Vej, man kan gaa. Jeg skal imidlertid, som sagt, ikke komme dybere ind paa Forslaget, det har jo den ærede Ordfører gjort saa godt. Jeg har kun ved de Udtalelser, som jeg her er fremkommen med, villet give til Kende den stærke Stemning, der er ude i Landbruget for at faa denne Byrde afløst paa en retfærdig Maade. Jeg tør forsikre den højtærede Landbrugsminister, at have Røsterne og Kravet ikke været stærke før, eller i hvert Fald ikke saa stærke, at de have naaet den højtærede Ministers Øren, saa ville de blive det i Fremtiden, thi et saa retfærdigt Krav som dette lader sig ikke kyse, fordi det møder Modstand de første Gange, det kommer frem.

Landbrugsministeren (A. Hage): Saa-vel det ærede Medlem, som nu satte sig (Rosleff), som det ærede Medlem fra Ribe (Busk) antydede i deres Udtalelser, at min Stilling i denne Sag skulde være paavirket af særlige Interesser. Jeg vil nedlægge en bestemt Protest herimod. Jeg ønsker at udtale, at jeg finder de Vilkaar, som bydes Tiendejerne i Lovforslaget, fuldtud rimelige, og jeg skal udtale, at jeg som Tiendejer gerne ser en Afløsning paa disse Vilkaar, saa jeg har absolut ikke nogen som helst personlig Interesse af at gaa mod Lovforslaget. Naar jeg ikke har kunnet slutte mig til det, er det for det første, fordi jeg ikke paa dette Omraade vil gaa bort fra Frivilligheden og over til Tvang — jeg finder nemlig, at Tvang her ikke er berettiget — og dernæst af de finansielle Grunde, som jeg tillod mig før at anføre. Jeg maa protestere imod, at jeg her skulde lade mig paavirke af personlige Interesser.

R. Hansen: Selve Lovforslagets Enkelt-heder skal jeg ikke berøre, de ere blevne klart omtalte af Ordføreren, men jeg kunde nok have Lyst til at gøre nogle ganske faa Bemærkninger angaaende hele denne Sag. Af alle de Skatter og Afgifter, der hvile paa Jorden i Danmark, er efter min Mening den nuværende Tiendskat ikke alene den ældste, men virkelig ogsaa — det tror jeg med Sandhed at kunne sige — den uretfærdigste. Tiendskatten er, navnlig i Nutiden, uretfærdig af flere Grunde. For det første er den slet ikke noget Udtryk for Skatteevnen, den rammer ikke denne, og for det andet hviler den ikke paa al Jord her i Danmark, den hviler kun paa Bondejord, Godser og Herrøgaarde ere fuldstændig fri for denne Afgift. Det er ikke saa lidt, Bondestanden maa udrede i Kraft af denne forældede Afgift, det løber op til en Sum af 6—7 Mill. Kr. Jeg skal anføre, hvorledes de forskellige Tiender svares af Landets Hartkorn. Der svares Kongetiende af 313,000 Tønder Hartkorn, men der er 67,000 Tønder Hartkorn, som ere fri, der svares Kirketiende af 324,000 Tønder Hartkorn, men der er 56,000 Tønder Hartkorn fri, Præstetiende svares af 325,000 Tønder Hartkorn, men der er 55,000 Tønder Hartkorn, som ere fri. Man vil heraf se, at her i Landet er der mange Tusind Tønder Hartkorn, der ere fuldstændig fri for denne Afgift, som alene Bondestanden maa betale, og jeg synes ikke, det var for tidligt, om vi nu i Slutningen af dette Aarhundrede fik det saadan indrettet, at al dansk Jord var ligeligt beskattet. Men det er jo ikke alene, fordi Tiendeafgiften ikke rammer Skatteevnen, og fordi den ikke hviler paa al Jord, at den er en uretfærdig Skat, det er ogsaa, fordi der er en hel Del andre Erhverv her i vort Samfund, som blive fri for at deltage i Skatter og Afgifter, som de i Virkeligheden vare pligtige at deltage i. Jeg skal saaledes blot nævne en Afgift som Præstetienden. Her i Landet udredes jo Præstelønnen ude paa Landet hovedsagelig af det lille Hartkorn eller de smaa Hartkornsejere, og de andre Erhverv i Kommunen ere fuldstændig fri for denne Skat. Nu er det, som ogsaa berørt af det ærede Medlem for Ribe (Busk) og det ærede Medlem, som sidst talte, saaledes, at der rundt omkring paa Landet, navnlig ved vore Stationer, opvokse større Forretningsbyer, og mange af de derboende Forretningsfolk have en langt større Indtægt end de største Hartkornsejere i Kommunen, og disse Folk nyde de samme kirkelige Goder og Rettig-